

Vojenská radiostanice RF11

se používala více na výcvik a předvádění na pionýrských táborech, než na provoz v armádě.

Po 2. světové válce byly v Československu všechny továrny, vyrábějící sdělovací techniku, sloučeny do národního podniku TESLA. Název podniku byl zkratka **TE**chnika **SLAB**oproudá, ale shoda se jménem slavného amerického vynálezce chorvatského původu určitě nebyla náhodná. Jenže vše americké bylo tenkrát špatné.

Jedním z úkolů nově vzniklé Tesly Pardubice byl vývoj a výroba vojenské radiostanice, určené pro nejnižší stupeň velení. Již na začátku 50. let se tak začala hromadně vyrábět radiostanice RF11, **Obr. 1** (se zdrojovou skříní, sluchátky a hrdelním mikrofonom). Oficiální kódové označení bylo Petr, ale nikdo jí neřekl jinak než Rudolf podle RF (radiostanice fonická). Přístroj nebyl obvodově složitý, obsahoval čtyři celoskleněné bateriové elektronky 1L33, z nichž tři pracovaly při příjmu a tři při vysílání. Vysílač byl dvoustupňový s amplitudovou modulací z uhlíkového hrdelního mikrofону. Příjímač byl superreakční detektor s vf předzesilovačem a nf zesilovačem s výstupem na vysokohmová sluchátka. Citlivost přijímače byla podle TTD (takticko-technických dat) lepší než 4 μ V, na tehdejší dobu tedy slušná. Vf předzesilovač měl omezovat rušení, vznikající činností superreakce, přesto se dvě RF11 při příjmu rušily ještě na vzdálenost 100 m. Zařízení pracovalo v pásmu 23 až 28 MHz. Dalším vývojem vznikly i stanice RF11M, které pracovaly v pásmu 48,5 až 51,5 MHz. Konstrukce s tehdejšími, nepříliš miniaturními, součástkami byla velmi stěsnaná, **Obr. 2**. Jednalo se o nejmenší transceiver (nepočítáme-li agenturní zařízení, určené pro špionážní účely) z té doby.

Obr. 3 ukazuje nošení radiostanice za pochodu. Vlastní stanice s prutovou anténou byla pověšena na popruhu přes rameno, zdrojová skříňka na opasku. Díky použití náhlavních sluchátek a hrdelnímu mikrofonomu měl voják obě ruce volné. Při provozu z pevného stanoviště bylo možné připojit drátovou anténu a protiváhu z příslušenství a tím zvýšit dosah.

RF11 se vyráběla v několika provedeních, měnily se hodnoty některých součástek a její parametry se postupně mírně vylepšovaly. Vf výkon, který byl původně 22 mW, se zvýšil na 40 mW, změny byly i v obvodu žhavení elektronek. Původně byla osazena čtyřmi elektronkami 1L33 s jmenovitým žhavicím napětím 1,4 V, které byly žhaveny ze tří paralelně spojených velkých monočládků. Pozdější výroba byla osazena elektronkami 1L34 se žhavicím napětím 1,2 V a do zdrojové skříňky přibyl malý drátový rezistor, který snižoval napětí žhavicích monočládků na předepsaných 1,2 V. Když se baterie poněkud vybily a jejich napětí kleslo, obsluha rezistor zkratovala klemou a elektronky měly zase předepsané žhavicí napětí.

Souprava RF11 s příslušenstvím, náhradními elektronkami a šroubovákem byla uložena v dřevěné okované bedně. Některé soupravy měly na bedně označení K a obsahovaly ještě krystalový kalibrátor 25 MHz pro nastavení shody kmitočtu vysílače se stupnicí v jednom bodě. RF11 byla kompletně vyvinutá a vyráběná v pardubické Tesle, ale svůj původní vzor zapřít nemůže. Je to Kl.Fu.Spr. d. (Kleinfunksprecher d.) "Dorette", **Obr. 4**, používaná od roku 1944 Wehrmachtem.

"Erefky" se příliš neosvědčily, jejich malý výkon většinou nestačil ani na spojení na udávanou vzdálenost do 4 km. Spojení se často navazovalo voláním přes údolí: "Vidím ťa dobre, počujem zle".

Většinou se tedy používaly jen pro výcvik (stanici lze snadno upravit pro vysílání modulovanou telegrafii A2), nebo ležely ve vojenských skladech až do vyřazení v 60. letech. Ve Svazarmu se používaly pro výcvik branců a ukázky spojení na pionýrských táborech. Opravdická vojenská vysílačka, to bylo tenkrát pro kluky něco!

Později byla RF11 upravena i pro civilní použití. Vznikla radiostanice Orlík, **Obr. 5**. Zapojení, mechanické provedení i osazení elektronkami stejné, jen kmitočet byl pevně nastavený na jeden ze sedmi kanálů v pásmu 35 MHz. Oscilátor ale zůstal původní LC bez řízení krystalem, kmitočet tedy nebyl příliš stabilní. Místo ladicího knoflíku byl regulátor hlasitosti, místo "krkafónu" bakelitový mikrotelefon. Orlík byl už v době vzniku zastaralý. V té době již vítězně nastupovaly tranzistory, v západních státech se začaly prodávat CB stanice s lepšími parametry, které se vešly do kapsy.

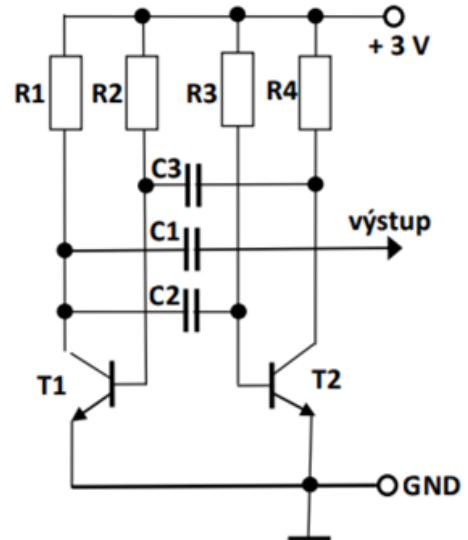
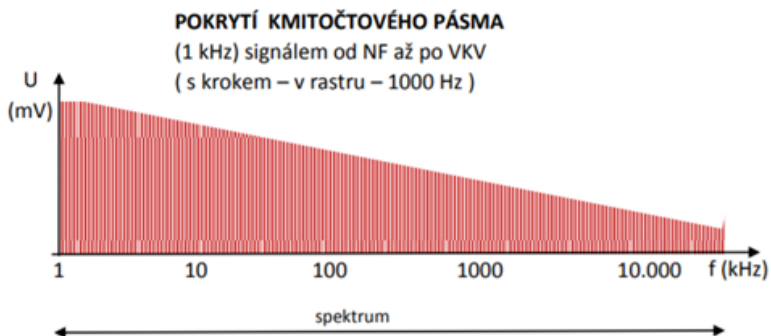
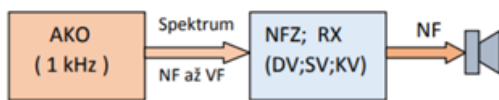
RF11 i Orlíky definitivně skončily, když Bateria Slaný přestala vyrábět destičkové anodové baterie 120 V. Dnes je možné je vidět jen u sběratelů vojenské techniky a v historických filmech, **Obr. 6** (Karel Höger ve filmu Smrt v sedle).

Vladimír Štemberg
Stemberg@seznam.cz

Multivibrátor jako univerzální pomůcka

Astabilní klopný obvod (AKO) – multivibrátor se dvěma tranzistory, s kmitočtem f_0 např. 1 kHz, generuje své harmonické i nad desetitisícím f_0 , to je nad 10 MHz! Krok – rastr těchto signálů je shodný s f_0 AKO (1 kHz). Elegantly se tak AKO využívá jako generátor VF signálu na „LIBOVOLNÉM KMITOČTU“, i nad 10 MHz. S VF nebo spínacími tranzistory (strmost hran!!) je AKO ještě slyšet i na VKV. Amplituda (síla signálu) s kmitočtem klesá. Výstup z AKO na RX navážeme na jeho anténní vstup. GND (zem – kostra) se propojují, nebo u rozhlasových RX inuktivně – smyčkou – na vestavěnou feritovou anténu.

Výpočet kmitočtu:

$f = 1 / (1,4 \times R2 \times C3) \times 10^{-6}$ (Hz; k Ω ; nF)
(příklad: R2 = 10 k Ω ; C3 = 84 nF; f = 850 Hz)
(Na DPS vyhradit na pozici C2; C3 místo pro 2-3 kondenzátory)

Seznam součástek: Vše $\pm 10\%$

R1, R4 560 Ω až 1 k Ω ;
R2, R3 10 až 15 k Ω ;
C1 10 nF; C2, C3 60 až 100 nF
(všechny C svitkové/keramické);
T1, T2 h_{21E} větší než 50

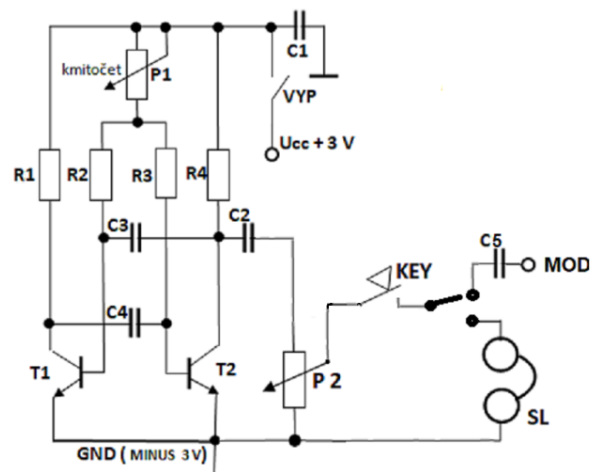
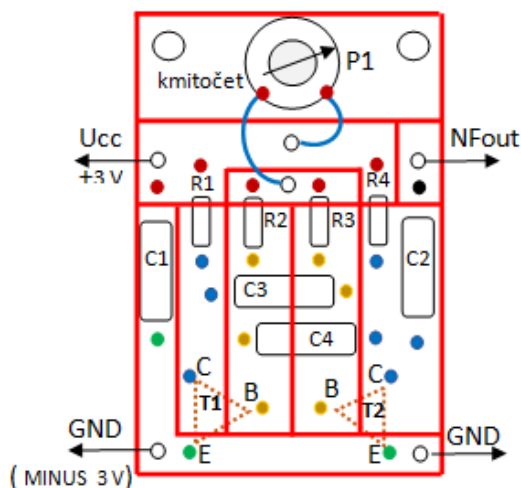
Příposlechový NF generátor

K nácvičku vysílání tlg. (morse) značek. Při bezchybném zapojení funguje okamžitě. Je určen začínajícím R-amatérům, k samostatnému zhotovení a k velké radosti. Použitím náhlavních sluchátek nerušíme naše okolí. Klíčováním na výstupu nevznikají kliky.

Seznam součástek: Vše $\pm 10\%$

R1, R4 560 Ω ; R2, R3 10 k Ω ; (všechny R miniaturní 0,1 W) potenciometr P1, P2 5 – 10 k Ω
C1 100 nF až 1 μ F; C2 220 nF svitkový; C3, C4, C5 svitkové/keramické 100 – 150 nF
T1, T2 Si NPN, NF; (nevýkonové); h_{21E} větší než 50 s drátovými vývody. ZDROJ (U_{cc}) 2 články AA (AAA) v pouzdru; = 2 $\times$ 1,5 V = 3 V. Odběr 7 mA (zatížení sluchátka). Sluchátka náhlavní, nízkohmová; 30 – 80 Ω . Výstup MOD pro modulaci VF vysílače, viz HK 353.

Josef Novák, OK2BK, josef.novak@centrum.cz

Děkujeme za sedmý ročník Maker Faire Prague

Ve dnech **11. a 12. května** proběhl již sedmý ročník Maker Faire Prague a my jsme naprosto nadšení! Dvoudenní festival přilákal bezmála **12 000 návštěvníků** a sešlo se vás zde **více než 900 makerů**. Moc vám všem děkujeme za skvělou atmosféru a energii, kterou jste na festivalu vytvořili!

Doufáme, že se uvidíme zase za rok. A nebo na jiném letošním Maker Faire?

Do léta zbývají ještě tři festivaly.

Připojte se k nám?

Rychnov n. Kn. (26. května)

– **přihlášky do 19. května**
Ostrava (1. června)

– **přihlášky do 15. května**
Vrchlabí (15. června)

– **přihlášky do 1. června**

Make More, Národní 365/43

Staré Město, 110 00 Praha 1

program@makemore.cz

Výsledky Minitestíku z HK 353

Trojúhelník

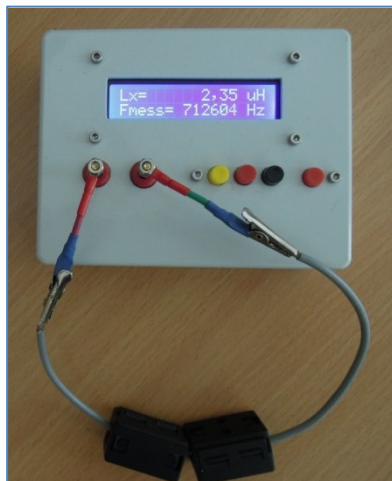
Mirek Kocián OK2CV píše: Poučka: Pravoúhlý trojúhelník má poměr stran 3, 4 a 5. Zkouška: strana a = 72 : 3 = 24, strana b = 96 : 24 = 4 a přepona c = 120 : 24 = 5. Trojúhelník je pravoúhlý.

Franta Štěpán OK2VFS píše: Starého Pythagora zná každý. Ale bez kalkulačky spočítat čtverce na přeponou (120) a nad odvěsnami dá dost práce. Každý zedník zná pravidlo 3, 4, 5 když potřebuje vyrobit z latí pravý úhel, Takže zedník vydělí 120 : 5 = 24. Potom vydělí 96 : 4 = 24 no a nakonec 72 : 3 = 24 a ví, že trojúhelník je pravoúhlý. A nemusí z paměti nebo na papíře vytvářet druhé mocniny a ještě je počítat. (Na stavbě není internet).

Jan Dvořáček píše: Protože $120^2 = 72^2 + 96^2$ $14\ 400 = 5\ 124 + 9\ 216$ tak je tento trojúhelník pravoúhlý.

Miroslav Vonka píše: Chytří zedníci vědí, znají Pythagorovy věty, vědí, jak dělat pravý úhel: 5-4-3. Když vydělíme 120; 96; 72 dvanácti, tak je nám jasné, že výše uvedený trojúhelník je pravoúhlý.

Náš Minitestík Mám nacvakávací ferity. Vezmu jeden, nacvaknu na vodič a změřím indukčnost. Pak nacvaknu druhý a naměřím asi dvojnásobnou. Ale ferity jsou veliké a já mám málo místa, tak zkusím vzít jenom jeden a provleču kabel dvakrát. Změřím indukčnost a je asi čtyřikrát větší než s feritem jedním. Jak je to možné?
Námět: František Štěpán, OK2VFS

Řešení pošlete **nejpozději ve čtvrtek**, výhradně na dpx@seznam.cz Řešitelé mladší jak 18 let, uveďte svůj věk.

Žďibec moudra na závěr

A. P. Čechov

Štěstí není, jenom touha po něm.

HAM je mezinárodně používaný pojem pro radioamatéra

HAMÍK je tedy mladý, začínající, budoucí radioamatér

Toto číslo vyšlo 18. května 2024

Vychází každou sobotu v 00:00 h

HAMÍKŮV KOUTEK je přílohou Bulletinu Českého radioklubu,

je určen pro vedoucí a členy elektro - radio - robo kroužků, jejich učitele, rodinné kluby, rodiče, prarodiče a všechny příznivce práce s mládeží; vzniká ve spolupráci s ČRK, ČAV a OK QRP klubem

Všechna předchozí čísla HK, adresy kroužků, stavební návody a mnoho dalšího najdete na <https://www.hamik.cz/>

© Petr Prause, OK1DPX, redakce HAMÍK, Čechovská 59, 261 01 Příbram, tel. 728 861 496, dpx@seznam.cz